

Commissie Arbeidsomstandigheden
Subcommissie Grenswaarden Stoffen op de Werkplek

Aan de heer drs. R. Feringa,
directeur Arbeidsomstandigheden
Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Postbus 90801
2509 LV DEN HAAG

ARBO/600
GSW/047
361 - 2

Den Haag: 26 april 2007
Ons kenmerk: 07.02322/jjb/ipw
Bijlage(n): -
Toestelnummer: 070 3 499 558
E-mail: j.brokamp@ser.nl
Betreft: Voorgenomen onderzoek nanodeeltjes;

Geachte heer Feringa,

Bij brief van 30 maart jl., uw kenmerk ARBO/P&G/2007/12016, informeert u de Commissie Arbeidsomstandigheden over een voorgenomen onderzoek over het omgaan met nanodeeltjes op de werkvloer.

U verwijst daarbij naar de kabinetsvisie van 16 november 2006 over nanotechnologieën. Zolang nog geen kennis beschikbaar is over de risico's van nanotechnologieën en over de mogelijke schadelijkheid van nanodeeltjes moet behoedzaam met nanodeeltjes worden omgegaan. In de kabinetsvisie wordt een adviesaanvraag aangekondigd over de beste manier van invulling geven aan een behoedzaam omgaan met nanodeeltjes op de werkvloer.

Het doel van het onderzoek is om op korte termijn meer kennis te verwerven over plaatsen en omstandigheden waarin in Nederland met nanodeeltjes wordt gewerkt, en de maatregelen die op dit moment al worden genomen en de verspreiding van best practices.

U stelt de Commissie Arbeidsomstandigheden in de gelegenheid commentaar te leveren op de vijf voorgenomen onderzoeksvragen. Daarnaast nodigt u de commissie uit kandidaten voor te dragen voor de klankbordgroep bij het onderzoek.

Gelet op de korte reageertermijn (tot 19 april 2007) heeft de Commissie Arbeidsomstandigheden via een schriftelijke procedure besloten de Subcommissie Grenswaarden Stoffen op de Werkplek (GSW) te mandateren namens haar een commentaar uit te brengen. Verder is de subcommissie verzocht namens de commissie een voordracht te doen van kandidaten voor de klankbordgroep.

De subcommissie GSW geeft hiernavolgend eerst haar commentaar op de voorgenomen

onderzoeksvragen. Vervolgens draagt zij een aantal kandidaten voor de klankbordgroep voor.

Commentaar op de onderzoeksvragen

Algemeen

In algemene zin onderschrijft de subcommissie de wenselijkheid van meer kennis verkrijgen van de Nederlandse situatie van omgaan met nanodeeltjes op de werkvloer. Het internationale perspectief, in het bijzonder de EU, moet daarbij echter niet uit het oog worden verloren; evenmin de inkadering binnen de bredere kabinetsaanpak. De onderzoeksvragen 1 en 2 zijn specifiek gericht op de Nederlandse situatie. De subcommissie is van mening dat bij de onderzoeksvragen 3 t/m 5 enige internationale oriëntatie zeer wenselijk is.

Onderzoeksvraag 1

De subcommissie acht het wenselijk dat voor de start van het onderzoek duidelijk is om welke nanodeeltjes het gaat.

Ter illustratie wijst de subcommissie op het volgende:

- Het begrip ‘ongebonden’ behoeft verduidelijking. In de praktijk worden om verspreiding van nanodeeltjes op de werkplek enigszins tegen te gaan deze deeltjes verwerkt in een “matrix”. Dit betreft veelal verwerking in vloeistof, waaruit, volgens bedrijven, geen verspreiding in het werkmilieu optreedt. Zolang er onduidelijkheid bestaat over het verspreidingsgedrag in de lucht en opnamemogelijkheden via de huid kan de verwerking in een dergelijke matrix niet bij voorbaat als een “laag-risico” activiteit worden geclassificeerd.
- Enkel de niet-wateroplosbare, niet-afbreekbare deeltjes zijn van belang. Immers, zodra deze nanodeeltjes oplosbaar zijn en in het lichaam opgenomen worden, volgen deze de bekende omzetting- en uitscheidingsroute.
- Relevant zijn de deeltjes met een toxisch effect. Zolang leemtes in kennis bestaan kunnen als uitgangspunt, alle nanodeeltjes als potentieel toxisch worden beschouwd.
- Het agglomeratiegedrag. Sommige nanodeeltjes hebben de neiging snel, en sterk te agglomereren, waardoor zij hun nanoafmetingen kwijt raken en daarom op het microgebied als “stof” gereguleerd zijn.
- Voorkomen moet worden dat tal van reeds van oudsher bekende (evt. zelfs synthetische) nanodeeltjes ook onder het onderzoek zouden vallen: bijvoorbeeld micellen. In voedingsmiddelen, cosmetica en tal van andere producten worden micellen of vergelijkbare nanodeeltjes gemaakt en gebruikt. Deels is bovendien sprake van niet-afbreekbare deeltjes.
- De groep potentieel blootgestelde werknemers betreft, binnen de scope van SZW, de beroepsbevolking betrokken in productie, verwerking, en uiteraard onderhouds- en reinigingsactiviteiten. Het is de vraag of ook consumenten daarbij betrokken zouden moeten worden.

De subcommissie pleit voor een nuancering van de vraagstelling. Er zou bijvoorbeeld gesproken kunnen worden van dispersieve, niet-wateroplosbare nanodeeltjes.

Uit een nadere toelichting door de ministeriële vertegenwoordiger op het gebied van nanodeeltjes, heeft de subcommissie begrepen dat het gaat om nanodeeltjes die nieuw en bewust worden gemaakt. Het gaat derhalve niet om nanodeeltjes in de achtergrondconcentratie en/of in reststoffen of –mengsel (zoals dieselmotoremissie en lasrook).

Onderzoeksvraag 2

Naast het inventariseren van genomen maatregelen stelt de subcommissie voor eveneens te vragen naar de overwegingen die in een betrokken bedrijf ertoe hebben geleid dat géén (extra) blootstellingbeperkende maatregelen zijn genomen.

Voorts stelt de subcommissie voor in het onderzoek te betrekken de volgende twee vragen:

- Welke maatregelen nemen bedrijven en instellingen nu om de toxiciteit te beheersen? Immers het aanbrengen van een manteltje van andersoortig materiaal om het nanodeeltje kan de reactiviteit sterk beheersen.
- Op welke wijze brengt de RI&E de aandacht voor de nano-risico's tot uiting?

Onderzoeksvraag 3

De subcommissie geeft er de voorkeur aan te spreken van 'goede praktijken.' Of iets als 'best practice' kan worden bestempeld is vaak moeilijk te bepalen. Daarnaast verdient het aanbeveling deze vraag te koppelen aan het soort productieproces en/of type product.

Onderzoeksvraag 4

Bij het onderzoek naar de effectiviteit van goede praktijken is het van belang eveneens te vragen naar de effectiviteit van persoonlijke beschermingsmiddelen (PBM's) wat betreft het wegvangen van nanodeeltjes. Zo lijken HEPA-filters te voldoen aan de nanoeisen. Over de toelaatbaarheid van handschoenen is minder bekend.

Onderzoeksvraag 5

De subcommissie verwijst naar haar algemene opmerking over een internationale oriëntatie bij de beantwoording van onderzoeksvragen 3 tot en met 5.

Tot zover het commentaar van de subcommissie op de voorgenomen onderzoeksvragen. De subcommissie heeft bij dit commentaar tevens betrokken de reactie van een onafhankelijk lid van de Commissie Arbeidsomstandigheden

Voordracht kandidaten klankbordgroep

De subcommissie draagt de volgende kandidaten voor:

- Namens de werkgeversorganisaties: de heer B. Koning en nog twee alsnog voor te dragen andere personen. De naam van beide personen zal z.s.m. worden doorgegeven.
- Namens de werknemersorganisaties: de heer W. van Veelen en mevrouw H. Timmermans en/of mevrouw M. Sengers (FNV Bondgenoten)
- Namens de onafhankelijke leden: de heer G. van der Laan.

Met hoogachting,

W.K. Raes
voorzitter

J.J. Brokamp
secretaris